

reti információknak nemcsak a körét, de a jellegét, minőségét, sajátosságait is, aligha lehet kérdés azok számára, akik tartottak már kezükben ilyenféle „földrajzkönyveket”, amelyek éppúgy nem hasonlítanak az általunk hagyományosan ismertekhez, mint gyermekeink természetrajz-tankönyvei azokhoz, amelyekből mi tanultunk. (Némi ízelítőt, de épp csak ízelítőt nyújthatnak ezekből az újdonságokból az immár magyarul is hozzáférhető számítógépes térföldrajzi kiadványok.) Ezt a témát azonban, földrajztudomány és helyismeret kapcsolatát, kívánatos perspektíváit felvázolni azonban már semmiképp sem tartozhat a jelenlegi cikk keretei közé, annál is kevésbé, mivel ehhez Bényei ürügyül vett kötete már semmilyen indíciumot, okot nem kínál, nem is kínálhat. Tegyük el ezt a témát máskorra, másszorra.

Legeslegutolsó kitérő – folytatás nélkül

Ha ki nem mondtuk is, valamiképp centrális pozícióba kívántuk helyezni a helytörténeti–helyismereti munkát. Valahogy a mai problematika, problémaérzékenység és -kutatás fókuszába. Pontosabban nem mi kívántuk oda helyezni, azt akartuk, szerettük volna érzékeltetni, hogy – ha rajtunk kívül a kutya sem hiszi ezt el – az azért mégis ott van. Ami pedig ürügyül szolgált csapongó és hosszadalmas csevegésünkhöz, Bényei Miklós könyve, azért (is) tűnik számunkra – és reméljük olvasóink számára is – olyan jelentősnek, mert – persze implicite – tartalmazta mindazt, amit kapcsán/ürügyén elmondhattunk, sőt sokkal többet is, de e sokkal több kibányászásához, kibogarászásához nálunknál jobb, élesebb pillantású olvasókra van szükség. Bizonytalán nem vagyunk és még kevésbé leszünk szűkében az ilyeneknek. Hála érte a könyveivel keresletet teremtő kínálóknak, a Miatűrók szerzőjének. (VK)

Egy névtár, amelynek sok olvasata lesz

A Könyvtári Figyelő tavalyi 10. (46.) évfolyama különös és különösen értékes különszámmal tisztelte meg előfizetőit, olvasóit, a hazai könyvtár- és tájékoztatásügy egészét. Az iménti minősítés a szám „belbecsének”, a Kitüntetett könyvtárosok névtára c. összeállításnak (XIII, 154 p.) köszönhető, amely Gerő Gyula gyűjtéséből és szerkesztésében készült el.

A vele való foglalkozás „első köre” egy perc alatt abszolválható. Előszaván kívül a kitüntetett könyvtárosok számos alapadattal kiegészített névsorát tartalmazza, amelyet három – földrajzi–intézményi, kitüntetések szerinti és időrendi – mutató követ.

A „második kör” teljesítése már szükségképpen több időt igényel. Nem utolsósorban azért, mivel – az „isten a részletekben lakozik” szállóige igazának bizo-

nyítékaként – itt fénylik fel a szerkesztés sokféle erénye. A láttatóbb előadhatóság végett hadd kezdjem munkámat hátulról előre haladva, azaz a mutatóknál.

Az időrendi mutató az 1954 és 2000 közötti intervallumban évenkénti bontásban, azon belül a kitüntetések „értékrangsora” szerint hozza a meg tisztelt pályatársak adatait, Lipták Pál 1954. évi Kossuth-díjával kezdve és Ramháb Mária 2000. évi MKE-émlékérmével befejezve ezt a „kitüntetési intenzitást” tükröző enumerációt.

A kitüntetések szerinti mutatók az állami–testületi megbecsülésnek huszonhárom válfaját tartalmazzák. Az „óvilágból” csak a Kossuth-, Állami- és SZOT-díjasok, a Kiváló Népművelő címmel és a Szabó Ervin-émlékéremmel kitüntetettek szerepelnek benne, az „újvilágban”, azaz 1990 óta viszont a teljességre való törekvés jellemzi a gyűjtést. (Az előszóban e szűkített megoldást meggyőző érveléssel és a volt miniszteri és állami kitüntetések számosságának felbecsülését is elvégezve fogadtatja el velünk a szerző.) Erről a mutatócsaládról még tudni kell, hogy „a kitüntetettek–díjazottak betűrendes névsorában [pontosabban mondva: az e mutatón belül kialakult névsorokban] található évszámok az adományozás idejét, a zárójelbe tett számok a kitüntetett–díjazott életkorát adják meg az elismerés időpontjában”.

A földrajzi (települések szerinti) és intézményi mutatórendszer a Könyvtári Műnerva 1996 (OSZK–KMK, 1997) beosztásához igazodik, s mint ilyennek két része van. Első része a kitüntetettek révén érdekelt könyvtárügyi intézményeket és budapesti könyvtárakat, a második – megyék szerinti tagolásban – a vidékieket sorolja fel. A budapesti rész további strukturáltsága meglehetősen mély (felőle a mutatók előljáró megjegyzéseiben kapunk tájékoztatást), a vidéki részé csak települési betűrend szerinti. Az ily módon besorolt könyvtárnevek égisze alatt kerül feltüntetésre a dekorált munkatársak neve, mindegyik a neki juttatott kitüntetés válfajával és adományozási évével.

Az eddig elmondottakat követően érkezőnk el a fő komponenshez, a névtárhoz, amelynek egy-egy tétele a következő elemekből áll: vezeték- és keresztnév (esetenként névváltozat is); ha van, a doktori cím; (asszony- vagy ellenkezőleg: leánykori név); születési hely és teljes dátum, az elhunytaknál: halálozási hely és ugyancsak teljes dátum; a kitüntetés idején viselt „rang”; a kitüntetés válfaja; az adományozás éve. Ha időközben valaki állásváltoztatás vagy nyugdíjba menetel után kapott kitüntetést, akkor ez az új „rang” is szerepel a tételben az ilyen minőségben juttatott kitüntetés megnevezésével.

A „második kör” teljesítése közben a recenzens megfigyelhette-tapasztalhatta az abszolút pontosságról, hiánytalanságról és könyvtárosi korrektségről tanúskodó közlést (alig van benne felderítetlen adatelem, a névváltozatokról utalók szolgálnak a közlési névalakra, következetes az intézményi névváltozatok megjelenítése, a posztumusz adományozás feltüntetése, gáncstalan a rövidítés- és eligazításjegyzékek szerepeltetése). Nagyon kellemesen „olvasható” az összes felsorolás, ami a műszaki szerkesztő, Nagy László mesterségbeli tudását dicséri. Ügyes és hasznos ötlet, hogy az egyes oldalak alján, mindenütt, ahol szükség van rá, a kiegészítések számára négy sornyi hely áll mindazok rendelkezésére, akik figyelni és feljegyezni kívánják a névanyagban óhatatlanul bekövetkező változásokat. (E tekintetben a szerkesztő mindjárt példát is mutatott, amikor egy szomorú, de már az adattár kinyomtatása utáni változást ragasztott be az adattár megfelelő helyére.)

Azt hiszem, nem nagyon kell indokolnom, hogy ennek az ismertetésnek a címébe miért iktattam be a sokféle olvasat lehetőségét. Az adattár és az összes mutató ui. úgy van megszerkesztve, hogy szinte „tálcnán kínálja” az efféle „nekibuzdulásokhoz” a nyersanyagot. Ezek csak úgy, „játásából” is érdekesnek ígérkeznek, ám könyvtáriügyi és könyvtáros-egyesületi vezetők-tisztségviselők, könyvtárigazgatók és könyvtárfenntartók számára – igenis – kötelelességszerűek.

Az a 410 név, amely az adattárban „közzsem” elé került, mindenképpen a szakma egyfajta (időben változó, fogyó-növekvő) elitjével ismertet meg bennünket, egy olyan ténylegesen volt és „van” elittel, amelybe a kitüntetésre felterjesztő illetékesek esetenként „hibás ügyvitele”, „ügyviteli zavara” miatt nem odavalók is bele-belckerültek/belekerülnek, s ugyanemiat többen hiányzanak is soraiból vagy nem a számukra igazán adekvát csoportba kerültek.

Gerő Gyula mindenesetre nem „rühellé a próféataságot”, s ha már többszöri újrajkezdéssel ilyen sokszólamú adatbázis birtokába jutott ernyedetlen szorgalma folytán, előszó helyett „Az összeállító-szerkesztő előbeszédje (három tételben)” címen elsőként a maga olvasatáról, a minden bizonnyal „szűzolvasatról” és annak tanulságairól számol be. És ebből az olvasatból adódik a recenzens számára a feladat elvégzésének „harmadik köre”, amelyről – mi tagadás – a lehető legnagyobb szakmai élvezettel igyekszik az alábbiakban beszámolni.

Az első tétel – már-már lírai hangvétellel és önközpontúsággal – arról szól, hogy mi minden motíválta Gerő Gyula „kitüntetésügyi” munkálatokba való belekóstolását és belefeledkezését. A második tétel – Gyorsmérleg a Kiváló népművelő és a Szabó Ervin-emlékérem kitüntetésekről 1961–1985 – címen tulajdonképpen keletkezésének idején egy keveseknek megküldött szamizdat, amely feltárja (többféle keresztmetszeti elemzéssel) az akkori kitüntetési gyakorlat netánságait. A harmadik tételben – ennek címe: A második számú szamizdat (helyett) – végzi el a szerző az adattárban nem szerepeltetett volt minisztériumi és állami kitüntetésekről azokat a beméréseket, amelyekről korábban említést tettünk.

Ha már a szerző tételekben vezette elő a kitüntetési gyakorlattal kapcsolatos mondanivalóját, hadd éljünk mi is zenei műszóval. A Gerő Gyula tételeit követő kódában a következők olvashatók arról, hogy valójában ki kaphatott-kaphat a szakmában kitüntetést. Nevezetesen: „aki

1. kitaratóan forgott (forog) a placcon, s akit
2. jó(hi)szemű, jószívű vagy jól számító főnöke javasol, továbbá
3. fenntartója, felettese fel is terjeszt, végül akit
4. a nagyhatalmú kitüntetésosztó kegyesen elfogad.”

Úgy látszik, ettől a nagyon keserű summázattól mintha maga Gerő Gyula is megborzadt volna, s ezért – utolsó mondatként – hozzáteszi: „Szerencsére a lehetséges kanyarok, sallangok, cifrázások, elfogultságok ellenére is gyakran találkozott-találkozik az érdem az elismeréssel, a hivatalos ítélet a köz vélekedésével.” Egyetértek vele, ám azért: igencsak ideje érdemibbé tenni ezt a gyakorlatot. Gerő Gyulának hála: most már a javításhoz szükséges eszközzel is rendelkezünk.

Futala Tibor

„Esély? Egyenlőség? Iskolai könyvtárügy 2000.”

2000. november 27-én tartotta a Könyvtárostanárok Egyesülete őszi szakmai napját a budapesti Városmajori Gimnázium dísztermében, ahol az iskolai könyvtárügy esélyeiről, feladatairól tanácskoztak az érintettek.

Más szemszögből ugyan, de ugyanez a téma szerepelt két hónappal korábban is – 2000. szeptember 20-án –, amikor az Országgyűlés Oktatási és Tudományos Bizottsága tartotta kihelyezett ülését a gimnáziumban.

A novemberi szakmai nap már a könyvtárostánároknak szólt, hogy az oktatási bizottsági ülés támogatását magunk mellett tudva feltárjuk a megoldandó problémákat, előkészítsük a változás–változtatás stratégiáját.

A szakmai nap méltó megnyitásként Szebedy Tas, az iskola igazgatója méltatta intézménye könyvtárának értékeit és könyvtárostánárának munkáját, ügyszereketét.

Az első előadást a Köznevelés c. pedagógiai folyóirat jogi munkatársa (dr. Ferencz Győző) tartotta a könyvtárostánárok munkajogi helyzetéről. Válaszolt a kérdésekre, melyek vonatkoztak munkaidőre, megőrzési felelősségre, túlóradíjra, helyettesítésre, továbbtanulási kedvezményekre, iskolaösszevonásokkal kapcsolatos témákra. A válaszokból leszűrhető volt, hogy sok a megoldatlan kérdés az iskolai könyvtárakkal kapcsolatban, tehát célszerű lenne ezekről az Oktatási Minisztériumnak és a Könyvtárostanárok Egyesületének szakmai állásfoglalását közzétenni.

Ezt követően Téglási Ágnes, az Oktatási Minisztérium munkatársa vázolta a közoktatás és a felsőoktatás könyvtári feladatait. Nagyon fontosnak tartotta az előadó a könyvtárhasználói ismeretek tudatos, tervezett, egymásra épülő rendszerének kiépítését. A könyvtári munkában a segítő asszisztenciától az eligazító orientáción át az ismeretátadás folyamata valósul meg. Így érhető el, hogy „az információ dzsungelében iránytű szerepet töltsön be a könyvtár, ugyanakkor széles spektrumú gyűjtésével alapvetően demokratikus intézményként funkcionáljon.” A „jóinformáltság” igénye mellett a könyvtáraknak az információs kultúra kiépítését, hagyományozását kell szolgálni: megtanítani tanulni, tudást szerezni, az információk között válogatni, azokat értékelni. Az előadó azt hangsúlyozta, hogy az információt kommunikálható formába öntött tudássá a könyvtárnak kell szerveznie, feldolgoznia, mások által hasznosíthatóvá tennie.

A felsőoktatási könyvtárak számítanak az attitűdfejlesztést, megatartási szokásokat, képességeket, készségeket kialakító közoktatásra, annak eredményeire, és ez egyre gyakrabban jelenik meg a könyvtári továbbképzésekben is.

A két előadással lezárult a nap szakmai része, következett a tisztújító közgyűlés.

* * *

2000. október 20-án Hock Zsuzsa, a KTE elnöke egészségi állapota miatt lemondott. Az elnökség úgy döntött, hogy valamennyien megválnak tisztségüktől, hogy a tagoknak legyen módja az elnökség megújítására.

A lemondást Hock Zsuzsa e rendezvényen megerősítette, majd kiegészítette írásos elnöki beszámolóját. Az írott beszámolót a KTE Hírlevél 2000. októberi számában valamennyi tag megkapta. A személyes köszönetnyilvánítások után a beszámolót a tagság elfogadta.

Az előzetes és a helyszíni jelölések után lebonyolított szavazás eredményeként a KTE elnöke **Varga Zsuzsanna (Székesfehérvár)**, a **Fejér Megyei Pedagógiai Szolgáltató Intézet szakkönyvtárvezetője**.

Elnökségi tagok:

Emmer Gáborné (Veszprém), a Megyei Pedagógiai Intézet könyvtárvezetője;

Horváthné Szandi Ágnes (Szombathely), a Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium könyvtárostánára;

Kovácsné Garamszegi Marianna (Budapest), a Kispesti Pedagógiai Szolgáltató Intézet könyvtárvezetője;

Szadmári Klára (Budapest), a Budai Nagy Antal Gimnázium könyvtárostánára;

Tóth Józsefné (Kecskemét), a Bolyai János Gimnázium könyvtárostánára;

Tóth Viktória (Budapest), a Szent-Györgyi Albert 12 évfolyamos Iskola könyvtárostánára;

Melykóné Tózsér Judit (Hatvan), a Kodály Zoltán Általános Iskola könyvtárostánára.

Lukács Zsuzsanna, az Ellenőrző Bizottság elnöke beszámolt az egyesület gazdálkodását érintő vizsgálatról. Dicséretes rendet és pontosságot tapasztalt a megbízott könyvelő, Jakócs Tamás, valamint a gazdasági vezető, Szadmári Klára munkájában.

Az Ellenőrző Bizottság is megújult, elnöke **Gérnyi Ferencné (Budapest)**, a **Pest Megyei Pedagógiai Szolgáltató Központ könyvtárvezetője**.

Tagjai:

Dr. Horpácsi Andrásné (Szeged);

Fazekasné Sín Gyöngyi (Székesfehérvár);

Kisari Ottília (Kunszentmiklós).

A 148 tagot számláló egyesület 84 tagja adta le szavazatát, tehát a közgyűlés határozatképes volt, és érvényes döntést hozott. Az elnökség megtartotta első ülését annak reményében, hogy a jó hagyományokat megőrizve új fejezet nyílik az egyesület életében.

Emmer Gáborné

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

„AZ ÉV FIATAL KÖNYVTÁROSA” elismerő cím elnyerésére

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete, valamint
az Informatikai és Könyvtári Szövetség
a pályakezdő könyvtárosok kiemelkedő szakmai
teljesítményének jutalmazására
„Az év fiatal könyvtárosa” elismerő címet alapított.

Az elismerést minden évben egy harminchárom év alatti
(az idén az 1968-ban vagy később született),
felsőfokú végzettséggel rendelkező gyakorló könyvtáros kapja
meg, egyéni pályázatok alapján.

A pályázatok benyújtásának határideje:

2001. április 30.,

helye: **Magyar Könyvtárosok Egyesülete Elnöksége**
(Budapest, Hold u. 6. 1054)

A pályamunka tartalmazza a jelölt szakterületének gyakorlatából
származó valamely téma írásbeli, még nem publikált
kidolgozását, a szakmai önéletrajzt
és három támogató írásbeli ajánlását.

Az elismerő cím odaítéléséről
az IKSZ és az MKE elnöksége által megbízott kuratórium dönt
2001. május 31-éig.

Az elismerés ünnepélyes átadására az MKE vándorgyűlésének
plenáris ülésén kerül sor.

A címmel jár: elismerő oklevél, ötvenezer forint jutalom,
a vándorgyűlésen vagy az MKE és az IKSZ valamely szakmai
rendezvényén bemutatkozó előadás lehetősége,
a kuratórium ajánlása a szaklapoknak
a dolgozat közzétételére.

A cím birtokosai előnyt élveznek
a külföldi tanulmányutakra
benyújtott pályázatok elbírálásánál.

MKE elnöke

IKSZ elnöke